

УДК 658.51:005.2:663.2

Ю. С. Бездушна,

д. е. н, професор, завідувач відділу обліку та оподаткування,
Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5924-0805>

О. Д. Панченко,

PhD, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
ВП НУБіП України "Ніжинський агротехнічний інститут"
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8326-5888>

О. В. Канцурак,

аспірант, Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки"
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-2339-3394>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.24.90

АУДИТ ДІЯЛЬНОСТІ ВИНОРІБНИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ БЕЗПЕРЕРВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ

Yu. Bezdushna,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Accounting and Taxation, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics"

O. Panchenko,

PhD, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Taxation, Separated Subdivision of National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine "Nizhyn Agrotechnical Institute"

O. Kantsurak,

Postgraduate student, National Scientific Centre "Institute of Agrarian Economics"

AUDIT OF WINE PRODUCTION ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF COMPLIANCE WITH THE PRINCIPLE OF BUSINESS CONTINUITY

У статті розкрито теоретико-методичні засади аудиту виноробних підприємств у контексті дотримання принципу безперервності діяльності. Обґрунтовано значення даного принципу для галузі виноградарства і виноробства, що характеризується тривалим біологічним і технологічним циклом, високою капіталомісткістю, сезонністю та підвищеною чутливістю до зовнішніх ризиків. Проведено аналіз тенденцій розвитку аудиту безперервності діяльності відповідно до МСА 570 та окреслено галузеві фактори, що впливають на здатність виноробних підприємств продовжувати діяльність у передбачуваному майбутньому. Запропоновано методологічний підхід до аудиту безперервності діяльності, який включає інтеграцію ризик-орієнтованого, галузевого та системного підходів, розширення аналітичних процедур, сценарний аналіз та stress-testing. Розроблені пропозиції спрямовані на підвищення обґрунтованості аудиторських висновків та покращення управлінських рішень у виноробних підприємствах.

The article examines the theoretical and methodological foundations of auditing wine-producing enterprises in the context of ensuring compliance with the principle of continuity of operations, which is critical to ensuring the financial stability and long-term viability of the industry. Particular attention is paid to the specifics of the wine industry, which is characterised by a long biological and technological production cycle, high capital investment, seasonal fluctuations, and increased sensitivity to external economic, climatic, socio-political, and regulatory risks. A systematic analysis of modern business continuity audit methods in accordance with the requirements of International Standard on Auditing 570 (ISA 570) was conducted, key factors affecting the ability of wine-producing enterprises to function in the foreseeable future were identified, and the need for their comprehensive consideration in assessing the financial condition of enterprises was substantiated. An integrated methodological approach to conducting business continuity audits is

proposed, combining a risk-oriented approach, industry specifics and systematic analysis, including the use of advanced analytical procedures, scenario modelling, stress testing and assessment of losses and the recoverable potential of enterprises. Emphasis is placed on the importance of combining financial auditing with elements of sustainability auditing, which allows for a comprehensive assessment of the prospects for business continuity and increases the validity of audit conclusions. The recommendations developed are aimed at improving the management decision-making system and increasing the financial stability of wine-producing enterprises in unstable economic conditions, during military threats and climate challenges. The results obtained are of practical importance for auditors, managers and owners of wine-producing enterprises, regulatory authorities and the scientific community, as they contribute to the formation of scientifically sound strategies for the support, development and long-term stability of the wine industry.

Ключові слова: аудит, виноробні підприємства, безперервність діяльності, ризики, МСА 570, фінансова звітність.

Key words: audit, wineries, continuity of operations, risks, ISA 570, financial reporting.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Сучасний розвиток виноробної галузі супроводжується посиленням впливу зовнішніх і внутрішніх ризиків: кліматичні зміни, пошкодження виноградників та виробничої інфраструктури внаслідок воєнних дій, коливання цін на сировину та енергоносії, зміни податкового й митного регулювання, посилення конкуренції на внутрішньому та зовнішніх ринках. За таких умов ключового значення набуває дотримання принципу безперервності діяльності, який лежить в основі підготовки фінансової звітності та прийняття управлінських рішень у виноробних підприємствах.

Аудит у цій галузі має не лише підтвердити достовірність фінансової звітності, а й надати професійне судження щодо здатності підприємства продовжувати діяльність у передбачуваному майбутньому. Особливості технологічного циклу (тривалість вирощування винограду, період витримки вин, значний обсяг запасів у процесі переробки та витримки), висока капіталомісткість, сезонність виробництва та реалізації зумовлюють специфіку оцінки безперервності діяльності саме у виноробних підприємствах.

В умовах зростання економічної нестабільності, воєнних ризиків, кліматичних змін та коливань ринкової кон'юнктури питання забезпечення безперервності діяльності виноробних підприємств набуває особливої актуальності. Дотримання принципу безперервності діяльності (going concern) є базовою передумовою

формування фінансової звітності та прийняття управлінських рішень, проте в умовах тривалого біологічного циклу вирощування винограду, значних обсягів витримуваних вин і капіталомісткості галузі виникає потреба адаптації аудиторських процедур до специфіки виноробства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню проблематики аудиту фінансової звітності та оцінки ризику припинення діяльності присвячені праці багатьох українських і зарубіжних учених, зокрема Я. Гринчишина, В. Шевчука, Н. Малюги, С. Козлова, А. Аренса, Р. Монтгомері. Вивчаються методи прогнозування грошових потоків, аналітичні підходи до оцінки фінансової стійкості, ризик-орієнтований аудит, а також галузевий аудит агропродовольчих підприємств.

Водночас особливості виноробних підприємств (біологічна природа активів, тривалий виробничий цикл, залежність від природно-кліматичних факторів, вплив воєнних загроз, специфіка ринків збуту) висвітлені недостатньо, що зумовлює потребу в розробці методології аудиту безперервності діяльності з урахуванням галузевої специфіки виноградарства і виноробства.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних підходів до аудиту виноробних підприємств у контексті дотримання принципу безперервності діяльності та розробка пропо-

Тривалий біологічний та технологічний цикл	• Закладення виноградників, їх вступ у плодоношення, формування стабільної врожайності, витримка вин – усе це вимагає довгострокового планування і пов'язано з великими авансовими витратами.
Висока капіталомісткість	• Значні інвестиції у переробне обладнання, ємності для витримки, складську інфраструктуру, систему контролю якості, що окупуються протягом тривалого періоду.
Значні обсяги незавершеного виробництва і виноматеріалів	• Активи, пов'язані з виноматеріалами та винами, що витримуються, мають специфічний ризиковий профіль (технологічні, ринкові, фінансові ризики).
Чутливість до зовнішніх шоків	• Погодні аномалії, фітосанітарні ризики, зміни регулювання ринку алкоголю, війсьні ризики, втрата ринків збуту.

Рис. 1. Значення принципу безперервності для виноробних підприємств

Джерело: побудовано авторами.

зицій щодо удосконалення аудиторських процедур з урахуванням галузевих особливостей.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Принцип безперервності діяльності (going concern) передбачає, що підприємство буде продовжувати свою діяльність у передбачуваному майбутньому, тому не має намірів чи вимушеної необхідності ліквідації, суттєвого скорочення масштабів бізнесу чи зміни профілю діяльності. На його основі формуються підходи до оцінки активів і зобов'язань, визначення строків їх корисного використання, класифікації зобов'язань як коротко- так і довгострокових, розкриття інформації у примітках до фінансової звітності.

Для виноробних підприємств значення принципу безперервності особливо високе з кількох причин (рис. 1).

Таким чином, оцінка безперервності діяльності виноробних підприємств має ґрунтуватися на комплексному аналізі фінансових, виробничо-технологічних та інституційних факторів.

У міжнародній практиці питання оцінки безперервності діяльності регулюється, зокрема, Міжнародним стандартом аудиту (МСА) 570 "Безперервність діяльності", Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) та національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку [1].

МСА 570 (переглянутий у 2024 році) містить нові й переглянуті вимоги та матеріали щодо застосування, спрямовані на посилення оцінки аудитором спроможності суб'єкта господарювання продовжувати свою діяльність, а також комунікації та звітності з питань, пов'язаних із безперервністю діяльності. Метою даного стандарту є:

— сприяння послідовній практиці й поведінці та забезпечення ефективного реагування на виявлені ризики суттєвих викривлень, пов'язаних із безперервністю діяльності.

— посилення оцінки аудитором безперервності діяльності, включаючи підкреслення важливості належного прояву професійного скептицизму протягом усього аудиту;

— підвищення прозорості щодо обов'язків аудитора та роботи, пов'язаної з безперервністю діяльності, де це

доречно, включаючи посилення вимог до комунікації та звітності [1].

Аудитор зобов'язаний оцінити діяльність керівництва щодо безперервності діяльності, яка охоплює період не менше дванадцяти місяців з дати затвердження фінансової звітності; запропонувати керівництву розширити свою оцінку, якщо використовується інший період, і вжити додаткових заходів, якщо керівництво не бажає розширювати свою оцінку, включаючи обговорення з керівництвом та, у відповідних випадках, з особами, відповідальними за управління, причин такого рішення керівництва [1].

У вітчизняній науковій літературі досліджуються проблеми аудиту фінансової звітності, ризик-орієнтованого аудиту, аналізу платоспроможності та фінансової стійкості, проте галузеві аспекти аудиту безперервності діяльності виноробних підприємств висвітлені недостатньо.

Серед актуальних напрямів досліджень можна виділити:

— удосконалення методів прогнозування грошових потоків і оцінки фінансової стійкості підприємств у ризиковому середовищі;

— розвиток ризик-орієнтованого аудиту в агропродовольчому секторі;

— розробку методик аудиту біологічних активів і запасів, пов'язаних із сільськогосподарським виробництвом і переробкою;

— інтеграцію аудиту фінансової звітності з аудитом сталого розвитку, нефінансових ризиків та ESG-факторів.

Разом із тим, специфічні особливості виноробства (біологічний характер активів, тривалість технологічного циклу, вплив теруарних та кліматичних ризиків) потребують більш детального методичного опрацювання саме у контексті принципу безперервності.

Рис. 2. Етапи аудиту безперервності діяльності виноробних підприємств

Джерело: побудовано авторами.

Водночас варто наголосити, що в Україні аудиторська діяльність регулюється Законом України "Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність". Він установлює правові основи аудиту фінансової звітності та здійснення аудиторської діяльності в Україні, а також регулює відносини, що виникають у процесі її здійснення [3].

Щоб знизити ризики, пов'язані з проведенням аудиту, Рада з міжнародних стандартів аудиту та підтвердження достовірності інформації (IAASB) ухвалила рішення провести міжнародні дослідження й громадські консультації із представниками користувачів звітності. Метою цього проєкту було вдосконалення аудиторської практики під час виконання двох ключових завдань: задоволення потреб зацікавлених сторін і забезпечення узгодженості інформації, сформованої в процесі аудиту. За результатами досліджень було оновлено аудиторські процедури та запроваджено низку міжнародних стандартів аудиту [2].

Методологія аудиту безперервності діяльності виноробних підприємств повинна ґрунтуватися на поєднанні:

- ризик-орієнтованого підходу (ідентифікація та оцінка суттєвих ризиків, що ставлять під сумнів безперервність діяльності);
- галузевого підходу (урахування специфіки виноградарсько-виноробного виробництва);
- системного підходу (інтеграція фінансових, операційних, технологічних та інституційних факторів у єдиний аналітичний профіль).

Пропонується здійснювати аудит безперервності діяльності виноробних підприємств за такими етапами (рис. 2).

На першому етапі аудитор формує загальне уявлення про умови функціонування виноробного підприємства та визначає ключові фактори ризику, що можуть поставити під сумнів його здатність продовжувати діяльність у майбутньому. Аналіз зовнішнього середовища включає: дослідження стану виноградників у регіоні (врожайність, поширеність хвороб, доступність сировини); дослідження кліматичних ризиків (заморозки, засухи, аномальні температури), які безпосередньо впливають на врожайність винограду; оцінку наслідків воєнних дій для території (ризик руйнування, мінування полів, порушення логістики); доступ до ринків збуту, експортних маршрутів, наявність обмежень на логістику.

Аналіз внутрішнього середовища спрямований на оцінку ресурсного та організаційного потенціалу підприємства, що передбачає вивчення структури та технічного стану основних засобів: пресів, ліній розливу, резервуарів для витримки та зберігання вина. Окрема увага приділяється наявності власних виноградників, їх продуктивності та залежності від імпортової сировини. Досліджується також ступінь диверсифікації продукції (столові, витримані, ігристі вина, виноматеріали), що дозволяє оцінити здатність підприємства адаптуватися до змін попиту. Важливою складовою є оцінка ефективності системи внутрішнього контролю, зокрема контролю якості на всіх етапах виробництва, що забезпечує стабільність технологічного процесу та збереження продукції.

Попередня оцінка ризиків дозволяє виявити основні загрози для безперервності діяльності підприємства. До них належать ризики ліквідності, що виникають через нестачу грошових коштів або прострочені платежі; кре-

дитні ризики, пов'язані зі значним борговим навантаженням; ринкові ризики, зумовлені коливанням попиту, підвищенням конкуренції або змінами податкового та регуляторного середовища; операційні ризики, які охоплюють можливі збої виробництва, втрати запасів або псування продукції; а також регуляторні ризики, що пов'язані зі змінами ліцензійних вимог, акцизного законодавства та інших нормативних обмежень.

Блок аналітичних процедур з оцінки фінансового стану спрямований на розуміння фінансової стійкості підприємства та його здатності генерувати кошти для підтримки безперервності. Першим напрямом аналізу є оцінка активів і капіталу. Аудитор звертає увагу на частку довгострокових біологічних активів, насамперед виноградників, та оцінює їхнє фізичне і технологічне оновлення, а також амортизацію, що впливає на продуктивність насаджень. Аналізу підлягає також обсяг незавершеного виробництва, тобто вина, що знаходиться у процесі витримки, а також обсяги виноматеріалів і готової продукції на складах. Важливо оцінити структуру джерел фінансування, яка включає власний капітал, кредити та залучені кошти, оскільки це впливає на стійкість підприємства перед зовнішніми фінансовими ризиками.

Наступним елементом є розрахунок фінансових коефіцієнтів. До них відносяться показники ліквідності (поточна, швидка та абсолютна), що дозволяють оцінити здатність підприємства своєчасно виконувати короткострокові зобов'язання. Аналізуються коефіцієнти фінансової стійкості та автономії, що відображають залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування та його спроможність самостійно покривати боргові зобов'язання. Особливу увагу приділяють показникам покриття процентів та боргового навантаження, які демонструють можливість обслуговувати кредити та інші борги без загрози фінансової нестабільності.

Окремий напрям аналітичних процедур — аналіз грошових потоків. Він дозволяє оцінити, чи генерує підприємство достатні грошові надходження для забезпечення виробничих циклів, фінансування сезонних робіт, відновлення виноградників та оновлення обладнання. Крім того, аналіз грошових потоків допомагає визначити стабільність фінансових надходжень у міжсезоння, що є критично важливим для планування витрат та інвестицій у довгостроковій перспективі.

Оцінка виробничо-технологічного потенціалу та галузевих ризиків є важливим етапом

аудиту безперервності діяльності виноробних підприємств, адже виноробство характеризується довгими виробничими циклами, залежністю від природних умов і високими вимогами до технології. Насамперед аналізується стан виноградників як основного біологічного активу: вікова структура лоз, рівень їх пошкодження внаслідок хвороб, шкідників, погодних явищ чи бойових дій, а також ефективність використання площ і врожайність, що дозволяє оцінити стабільність отримання сировини та потребу в оновленні насаджень.

Паралельно аудитор досліджує технологічні процеси, звертаючи увагу на дотримання технологічних норм у переробці винограду, ферментації та витримці вина, наявність систем контролю якості та лабораторного супроводу. Важливою складовою є аналіз технічного стану обладнання (резервуарів, барріків, холодильних систем) оскільки їх зношення може спричинити втрату якості або псування запасів. До галузевих ризиків також належать втрати якості продукції під час тривалої витримки, ризики псування через порушення температурного режиму та можливе пошкодження виробничої інфраструктури.

У межах аудиту оцінюються й стратегічні та ринкові фактори, що визначають конкурентоспроможність підприємства. Аналізується його позиція на ринку, цінова політика, репутація бренду, а також структура продуктової лінійки, зокрема частка преміальних, органічних та експортно орієнтованих вин. Вивчаються стратегічні плани розвитку (розширення виноградників, модернізація обладнання, вихід на нові ринки, участь у галузевих виставках), що дає змогу оцінити здатність підприємства адаптуватися до змін ринку та підтримувати безперервність діяльності в довгостроковій перспективі.

Аналіз стратегічних і ринкових факторів є важливою складовою оцінки здатності виноробного підприємства зберігати стабільність та забезпечувати безперервність діяльності в умовах динамічного ринкового середовища. На цьому етапі аудитор досліджує, наскільки підприємство готове адаптуватися до змін попиту, конкурентного тиску та галузевих тенденцій. Важливо оцінити конкурентну позицію підприємства, зокрема його частку на внутрішньому та зовнішніх ринках, рівень цінової політики та сформовану репутацію бренду, що впливає на впізнаваність продукції й лояльність споживачів. Значну увагу приділяють аналізу структури продуктової лінійки. Наявність преміальних чи спеціалізованих марок, органічних

вин або продукції, орієнтованої на експорт, може створювати додаткові конкурентні переваги та підвищувати фінансову стійкість підприємства. Оцінюється також різноманітність асортименту та його відповідність сучасним споживчим тенденціям.

Не менш важливими є стратегічні плани розвитку підприємства. Аудитор вивчає плани щодо розширення виноградників, модернізації технологічного обладнання, підвищення ефективності виробничих процесів, а також наміри щодо виходу на іноземні ринки. Додатково враховується активність підприємства у професійних заходах (виставках, конкурсах, дегустаціях), що сприяє зміцненню іміджу та поширенню бренду. Сукупність цих аспектів дозволяє сформулювати цілісну оцінку стратегічного потенціалу виноробного підприємства та його здатності успішно функціонувати в довгостроковій перспективі.

Оцінка управлінських планів і прогнозних показників є визначальним етапом аудиту безперервності діяльності виноробного підприємства, оскільки саме вона дає змогу встановити, наскільки реалістичною є його стратегія розвитку та чи здатне підприємство забезпечити фінансову стійкість у майбутніх періодах. На цьому етапі аудитор аналізує, чи відповідають управлінські плани фактичним можливостям підприємства, а також перевіряє обґрунтованість прогнозних показників, закладених у бюджети та бізнес-плани.

Насамперед здійснюється детальна перевірка бюджетів і планових документів. Аудитор оцінює прогнози продажів, зокрема їх підтвердженість укладеними контрактами, реальний попит на продукцію, потенціал експортних поставок. Аналізуються виробничі плани, що охоплюють обсяги переробки врожаю, тривалість і послідовність циклів витримки вина, а також актуальні та перспективні інвестиційні проєкти, пов'язані з розширенням виноградників, упровадженням нових технологій і модернізацією обладнання. Важливим елементом є аналіз можливих сценаріїв розвитку підприємства. Аудитор оцінює, як змінюватимуться грошові потоки за оптимістичного, базового та песимістичного сценаріїв, і визначає стійкість підприємства до зовнішніх та внутрішніх коливань. Окрема увага приділяється чутливості фінансових результатів до змін ключових факторів: ринкових цін, урожайності виноградників, витрат на виробництво, валютних коливань, доступності кредитних ресурсів.

Крім того, проводиться тестування припущень, покладених в основу прогнозних показ-

ників. Аудитор перевіряє реалістичність прогнозних цін на продукцію, правильність визначення собівартості, обґрунтованість очікувань щодо залучення кредитів або інвестицій, а також оцінює можливі темпи відновлення ринків збуту після кризових подій чи змін у зовнішньому середовищі. Результати цього етапу дозволяють сформулювати висновок про те, чи здатне підприємство досягти заявлених стратегічних цілей і забезпечити свою безперервну діяльність у середньостроковій та довгостроковій перспективі.

Формування аудиторського висновку щодо безперервності діяльності є завершальним етапом аудиту, під час якого аудитор узагальнює результати проведених процедур та визначає ступінь загрози припинення діяльності підприємства. На основі отриманих доказів оцінюються як фактори, що підтримують стабільність роботи, так і ті, що можуть створювати суттєві ризики для подальшого функціонування. Це дозволяє сформулювати комплексне бачення фінансового стану, ефективності управління ризиками та здатності підприємства адаптуватися до зовнішніх викликів. Важливою складовою цього етапу є класифікація виявлених ризиків: одні з них мають бути розкриті у примітках до фінансової звітності, інші — можуть вимагати модифікації аудиторської думки, якщо їх вплив є суттєвим. Такий підхід забезпечує прозорість звітності та дає користувачам повне уявлення про реальний стан справ на підприємстві. Поряд із цим аудитор формує рекомендації для керівництва щодо зміцнення фінансової стійкості, диверсифікації ризиків, покращення внутрішнього контролю та ефективнішого управління ліквідністю. У підсумку аудиторський висновок слугує не лише підтвердженням безперервності діяльності, а й орієнтиром для подальшого удосконалення управлінських рішень.

З урахуванням специфіки виноробних підприємств до ключових ризиків, що мають бути враховані аудитором при оцінці безперервності діяльності, належать: кліматичні та природні; воєнні й інфраструктурні; фінансово-економічні; регуляторні й податкові; репутаційні та ринкові ризики (рис. 3).

Аудитор має оцінити вплив означених ризиків на здатність підприємства генерувати достатні грошові потоки, підтримувати виробничий потенціал та виконувати свої зобов'язання.

Підвищення якості аудиту безперервності діяльності виноробних підприємств є важливим елементом забезпечення їх фінансової стій-

Кліматичні та природні ризики	• підвищення температури, зміна кількості опадів, екстремальні погодні явища, що впливають на врожайність і якість винограду; • поширення хвороб і шкідників виноградників, ризики деградації ґрунтів.
Воєнні та інфраструктурні ризики	• фізичні пошкодження виноградників, виробничих потужностей та складських приміщень; • порушення логістики (блокування портів, руйнування транспортної інфраструктури); • тимчасова окупація територій, мінування полів, обмеження доступу до виноградників.
Фінансово-економічні ризики	• нестабільність валютного курсу та відсоткових ставок за кредитами; • обмежений доступ до довгострокового фінансування для створення і відновлення виноградників; • зниження платоспроможного попиту на внутрішньому ринку.
Регуляторні та податкові ризики	• зміни акцизної політики щодо виноробної продукції; • посилення вимог до маркування, сертифікації та контролю якості алкогольних напоїв; • зміна режимів державної підтримки виноградарства і виноробства.
Репутаційні та ринкові ризики	• посилення конкуренції з боку імпортерів вин; • вимоги зовнішніх ринків щодо якості, екологічності виробництва, відстежуваності походження продукції; • імідж країни-виробника в умовах війни.

Рис. 3. Ризики, що мають бути враховані аудитором при оцінці безперервності діяльності виноробних підприємств

Джерело: побудовано авторами.

кості та довгострокової життєздатності. Ефективний аудит дозволяє своєчасно виявляти ключові ризики, оцінювати реалістичність управлінських прогнозів і планів, а також забезпечувати прозорість фінансової звітності для власників, інвесторів і кредиторів. У цьому контексті особливу увагу приділяють інтеграції галузевих ризиків, використанню специфічних аналітичних показників, застосуванню сценарного аналізу, а також оцінці збитків і відновлюваного потенціалу підприємства, що є особливо актуальним в умовах зовнішніх та економічних викликів.

Підвищення ефективності аудиту безперервності діяльності виноробних підприємств передбачає комплексний підхід, який включає інтеграцію галузевих ризиків у систему планування та застосування спеціалізованих аналітичних показників. Інтеграція галузевого ризик-профілю дозволяє враховувати специфіку виноробства та передбачає включення до програм аудиту процедур оцінки стану виноградників, структури виноматеріалів і запасів, технології витримки та системи контролю якості продукції. Такий підхід забезпечує більш точну і повну оцінку ризиків, що можуть впливати на безперервність діяльності підприємства.

Розширення набору аналітичних показників дозволяє оцінювати не лише загальні фінансові параметри, а й специфічні для галузі фактори. Серед таких показників варто виділити коефіцієнт забезпеченості виноградниками, що відображає співвідношення площі продуктивних насаджень до виробничих потужностей, частку продукції з високою доданою вартістю у загальному обсязі реалізації, а також коефіцієнт покриття довгострокових зобов'язань майбутніми грошовими потоками від витриманих вин та експортних контрактів. Це дозволяє аудиторам отримати більш точне уявлення про фінансову спроможність підприємства та його здатність підтримувати безперервність виробничих процесів.

Сценарний аналіз та stress-testing стають важливими інструментами перевірки стій-

кості прогнозів керівництва. Оцінюється вплив негативних факторів, таких як часткова втрата врожаю, різке зростання відсоткових ставок, блокування каналів збуту, девальвація національної валюти або підвищення вартості енергоресурсів. Такий підхід дозволяє визначити потенційні загрози та оцінити готовність підприємства реагувати на кризові ситуації.

Особлива увага приділяється аудиту збитків і відновлюваного потенціалу підприємства. В умовах воєнних дій актуальним є контроль правильності відображення у фінансовій звітності втрат від пошкодження виноградників та виробничої інфраструктури, а також оцінка можливостей їх відновлення, що безпосередньо впливає на перспективи безперервності діяльності та можливість залучення фінансової підтримки, компенсацій чи грантових ресурсів.

Не менш важливим є поєднання фінансового аудиту з елементами аудиту сталого розвитку. Врахування екологічних та соціальних аспектів діяльності, таких як сертифікація, дотримання екологічних стандартів та соціальна відповідальність щодо працівників і місцевих громад, забезпечує доступ до ринків і інвестицій та сприяє зміцненню довгострокової стабільності підприємства.

У контексті принципу безперервності діяльності особливу вагу має не лише "формальна" аудиторська думка в звіті незалежного аудитора, а й структура розкриттів у примітках до фінансової звітності та якість комунікації з ключовими користувачами — власниками, кредиторами, потенційними інвесторами, державними органами, донорами та страховими компаніями.

Якщо аудитор ідентифікує суттєву невизначеність щодо здатності виноробного підприємства продовжувати діяльність, але при цьому керівництво надало реалістичні плани подолання кризової ситуації (реструктуризація боргу, залучення інвестора, переорієнтація ринків збуту, програми відновлення виноградарства тощо), то доречним є формування немодифікованої думки з розділом "Підстава для наголошення на питанні" та відповідним розкриттям в примітках. У випадках, коли припущення щодо безперервності діяльності є необґрунтованим або розкриття в фінансовій звітності є недостатнім, аудитор повинен модифікувати думку.

Важливо, щоб висновки аудитора були використані не лише як елемент дотримання регуляторних вимог, а й як основа для стратегічних управлінських рішень — перегляду бізнес-моделі, оптимізації структури активів, реалізації програм відновлення та модернізації виробництва.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Принцип безперервності діяльності має ключове значення для виноробних підприємств, оскільки тривалий біологічний і технологічний цикл, висока капіталомісткість виробництва, значні обсяги запасів та вплив зовнішніх ризиків істотно визначають їхню здатність генерувати стабільні грошові потоки й виконувати зобов'язання. Існуюче нормативне регулювання (зокрема, вимоги стандартів аудиту й фінансової звітності) створює загальну рамку для оцінки безперервності діяльності, однак галузеві особливості виноробства вимагають адаптації методик аудиту з урахуванням специфічних ризиків та показників.

У ході дослідження запропоновано методологічний підхід до аудиту безперервності діяльності виноробних підприємств, який базується на інтеграції ризик-орієнтованого, галузевого та системного підходів і передбачає послідовність етапів — від планування аудиту та попередньої оцінки ризиків до формування аудиторського висновку й рекомендацій для керів-

ництва. Обґрунтовано доцільність розширення аналітичних процедур (галузеві коефіцієнти, сценарний аналіз, stress-testing), посилення уваги до аудиту оцінки збитків і відновлюваного потенціалу, а також інтеграції фінансового аудиту з елементами аудиту сталого розвитку для більш повної оцінки перспектив безперервності діяльності виноробних підприємств.

Результати дослідження мають практичне значення для аудиторів, керівників і власників виноробних підприємств, а також для регуляторних органів, оскільки сприяють формуванню більш обґрунтованих рішень щодо підтримки та відновлення виноробної галузі в умовах підвищеної невизначеності та воєнних ризиків.

Перспективними напрямками розвідок виступають розробка та апробація галузевих аналітичних показників та обґрунтування поєднання фінансового аудиту з елементами сталого розвитку та ESG-аналітики.

Література:

1. IAASB. GOING CONCERN International Standard on Auditing (ISA) 570 (Revised 2024). URL: <https://ifacweb.blob.core.windows.net/publicfiles/2025-04/IAASB-ISA-570-Going-Concern-fact-sheet.pdf>.

2. Гринчишин Я. М. Аудит принципу безперервності діяльності та його вплив на антикризовий фінансовий менеджмент підприємств. Причорноморські економічні студії. 2020. № 57. С. 127—134. Doi: <https://doi.org/10.32843/bses.57-23>.

3. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>.

References:

1. IAASB (2024), "GOING CONCERN International Standard on Auditing (ISA) 570 (Revised 2024)", available at: <https://ifacweb.blob.core.windows.net/publicfiles/2025-04/IAASB-ISA-570-Going-Concern-fact-sheet.pdf> (Accessed 27 November 2025).

2. Grynychshyn, Ya. (2020), "Audit of the going concern principle and its impact on anti-crisis financial management of enterprises", Prychornomors'ki ekonomichni studii, vol. 57, pp. 127—134. Doi: <https://doi.org/10.32843/bses.57-23>.

3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine "On auditing financial statements and auditing activities", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (Accessed 22 November 2025).

Стаття надійшла до редакції 02.12.2025 р.